

STANOVISKA

457. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ, KTERÉ SE KONALO VE DNECH 4. A 5. LISTOPADU 2009

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Lisabonská strategie po roce 2010

(průzkumné stanovisko)

(2010/C 128/02)

Hlavní zpravodaj: pan GREIF

Dne 23. července 2009 pan Diego Lopez, státní tajemník pověřený evropskými záležitostmi na španělském ministerstvu pro zahraniční záležitosti a spolupráci, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, požádal Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska ve věci

Lisabonská strategie po roce 2010.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost (Středisko pro sledování Lisabonské strategie) byla pověřena přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana GREIFA hlavním zpravodajem na 457. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 4. a 5. listopadu 2009 (jednání dne 4. listopadu 2009), a přijal následující stanovisko 178 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 15 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 V tomto stanovisku jsou předkládána politická doporučení, která mají podle názoru EHSV prioritu při vypracování nové evropské strategie na období po roce 2010. Při tom je nutno zohlednit rozsáhlé ekonomické, sociální a politické dopady současné finanční a hospodářské krize. Je třeba identifikovat hlavní prvky takové politické změny, která se zdá nezbytná, aby se východisku z krize zaručila dynamika pro udržitelný růst, zaměstnanost a sociální soudržnost a rovněž se zajistilo, aby se krize, jako ta současná, neopakovaly.

1.2 Toto stanovisko bylo vypracováno Střediskem pro sledování Lisabonské strategie, které zřídil EHSV, za aktivní účasti národních hospodářských a sociálních rad (HSR). Četné diskusní příspěvky, často i kontroverzní, přednesené na společných schůzích podtrhují politickou kvalitu nyní předkládaných doporučení a jejich závažnost pro občanskou společnost.

1.3 K celoevropské perspektivě předložené v tomto stanovisku jsou připojeny kapitoly o jednotlivých státech, které ve vlastní režii vypracovaly národní delegace na základě seznamu otázek týkajících se a) analýzy současného lisabonského cyklu (2008–2010); b) budoucnosti Lisabonské strategie v období po roce 2010. ⁽¹⁾ Interaktivní síť, kterou vybudoval EHSV s národními HSR a ostatními srovnatelnými partnerskými organizacemi, tím znovu ⁽²⁾ předkládá integrovanou zprávu, která se má zařadit do politického rozhodování evropských institucí v souvislosti se zasedáním Evropské rady na jaře 2010.

⁽¹⁾ Co se týče institucionálního rámce zapojení občanské společnosti do vytváření vnitrostátních politik, existují značné rozdíly: v mnoha zemích EU existují HSR, ve většině nových členských států tzv. tripartitní komise (sociální partneři plus zástupce vlády), v některých členských státech HSR nejsou, v některých jsou však alternativní formy zapojení zájmů občanské společnosti. EHSV usiluje o to, shromáždit příspěvky co nejvíce těchto zastupujících orgánů.

⁽²⁾ Viz CESE 1468/2005 rev. Plnění cílů Lisabonské strategie – souhrnná zpráva pro Evropskou radu, 23.–24. března 2006; CESE 40/2008 Obnovená Lisabonská strategie 2008–2010: úloha organizované občanské společnosti, souhrnná zpráva pro Evropskou radu, 13.–14. března 2008.

2. Hodnocení Lisabonské strategie

2.1 Lisabon 2000 – komplexní přístup s širokou podporou

2.1.1 V březnu 2000 předložila Evropská rada ambiciózní reformní program pro Evropu. Cílem této Lisabonské agendy je, že do roku 2010 se Unie stane nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě, hospodářským prostorem schopným udržitelného hospodářského růstu s větším počtem lepších pracovních míst a větší sociální soudržností.

2.1.2 Doplněním rozměru udržitelného rozvoje (Göteborgská strategie) byla vytvořena rozsáhlá strategie. V mnoha oblastech politiky byly formulovány kvantifikovatelné cíle, které by měly v členských státech působit pomocí otevřené metody koordinace (OMK).

2.1.3 EHSV tento komplexní politický přístup považoval za významnou přednost Lisabonské strategie, varoval před zúženým výkladem a naléhal, aby všechny tři pilíře byly ve vyváženém vztahu.

2.2 Oživení v roce 2005 – obsahové zaměření a koncentrace na provádění v jednotlivých státech

2.2.1 V některých oblastech dokázalo více zemí EU zlepšit svoje výsledky. Například se celkově zvýšila míra zaměstnanosti. Také při zavádění širokopásmového připojení, účasti na dalším vzdělávání, u úrovně dosaženého vzdělání mládeže i v jiných oblastech bylo dosaženo pokroku (3). Přesto mnoho zemí již v polovině období zaostávalo v mnohých oblastech znatelně za stanovenými ambicemi.

2.2.2 V této souvislosti došlo v roce 2005 ke konstruktivní kritice, která zaměřila pozornost na partnerský přístup mezi evropskými a vnitrostátními subjekty. Pozornost byla věnována vnitrostátním prováděcím opatřením společně s obsahovým zaměřením na „růst a zaměstnanost“. Části širokého souboru cílů, např. sociální pilíř, se dostaly částečně do pozadí ku prospěchu snadnější zaměstnatelnosti a přísnějšího hospodářského přístupu. Přístup, který dává členským státům větší zodpovědnost při formulování plánů a cílů specifických pro každou zemi, a tak zdůraznit vnitrostátní reformy, nebyl však doprovázen podporou přiměřeného hospodářského a sociálního rámce na evropské úrovni.

2.2.3 Přes nedávné úspěchy (4) zaostává mnoho států daleko za stanovenými požadavky. V mnoha oblastech bude cílů do roku 2010 dosaženo v nejlepším případě v evropském průměru, ne však ve všech členských státech. Týká se to například cíle 3 % ve výzkumu a vývoji, kde většina zemí EU, ale i EU jako celek stěží

(3) K relativním úspěchům a nedostatkům při dosahování „lisabonských cílů“ viz přehled v: M.J. Rodrigues, Europe, Globalisation and the Lisbon Agenda (2009), s. 16.

(4) Viz poznámka pod čarou 2 a stanovisko EHSV Účinná správa obnovené Lisabonské strategie, Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 13.

zaznamenala pokrok, a stejně tak u snížení emisí skleníkových plynů. Také u cílů zaměstnanosti bylo možno dosáhnout pouze částečného pokroku, např. u zaměstnanosti žen, kde zároveň došlo ke značnému nárůstu práce na částečný úvazek (z části ne na vlastní žádost) (5), dočasné práce i málo placených míst, často s nestandardními pracovními smlouvami.

2.3 Pokračovat jako dosud nebo potřebuje Evropa novou agendu?

2.3.1 Nedostatečné plnění lisabonských cílů je podle všeobecného mínění důsledkem toho, že chybí důslednější politika členských států zaměřená na dosahování stanovených cílů a příliš malé pobídky OMK pro úsilí jednotlivých států a Společenství. Další příčinou je absence evropského rámce pro makroekonomickou politiku i pro sociální politiku, který zemím EU teprve umožní provádět koordinované správné reformy a dosáhnout určených cílů, a rovněž zabránit tomu, aby si reformy v jednotlivých státech vzájemně konkurovaly. Kromě toho EHSV vícekrát konstatoval, že chybí společná zodpovědnost, a příčinu vidí v neposlední řadě také v nedostatečném zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti.

2.3.2 EHSV se vyslovuje pro pokračování celosvětové a komplexní strategie po roce 2010. Je ale toho názoru, že přiměřenou reakcí na aktuální výzvy není ani heslo „zpět k Lisabonu 2000“ ani heslo „více stejného příp. trochu ekologičtější“. V současnosti je nezbytné postupovat udržitelnými cestami, jimiž je spojena konkurenceschopnost, výzkum a vývoj a inovace s inovačním potenciálem sociální a udržitelně hospodařící Evropy i s koncepcí „dobré práce“ (6). Kromě toho představuje současná krize v mnoha ohledech zlom a vyžaduje nové možnosti, jako například účinnou regulaci finančních trhů, radikální nové zaměření na výrobu a spotřebu s nízkými emisemi CO₂, šetřící zdroje i investice do inovace veřejných služeb aby se lidem poskytla jistota a znovu získali důvěru v EU.

2.3.3 Současné výzvy finanční a hospodářské krize a z ní vyplývající sociální problémy, globalizace hospodářství, zlepšení fungování vnitřního trhu, energetická politika a změna klimatu, demografické tendence a migrace vyžadují na evropské úrovni novou obsáhlou strategii po roce 2010, která a) bude tyto problémy řešit, b) odstraní nedostatky v provádění, c) bude prováděna v rámci společné evropské odpovědnosti a d) dokáže koherentně spojit veškeré strategie EU (strategie hospodářské obnovy, Lisabonská strategie, udržitelný rozvoj, změna klimatu). **EHSV navrhuje zviditelnit toto nové strategické zaměření tím, že tato nová evropská strategie dostane nový název.**

(5) Viz http://www.eurofound.europa.eu/ewco/reports/TN0403TR01/TN0403TR01_3.htm, Part-time work in Europe, Dublin-Foundation, 2004.

(6) Viz soubor ukazatelů kvality práce schválený Radou na zasedání v Laekenu v roce 2001: KOM(2001) 313 v konečném znění o politice zaměstnanosti a sociální politice: koncepci investic do kvality.

3. Politická doporučení: evropsky myslet a jednat prostřednictvím evropských projektů

3.1 Vytvořit evropský rámec pro slibné programy reforem: Přestože za provádění nesou hlavní zodpovědnost země EU, je nutno vytvořit odpovídající evropský rámec, který umožní koordinovaně a důsledně provádět náročné strukturální reformy. **Hodnocení vnitrostátních reforem na evropské úrovni a jejich dopady na hospodářský vývoj, rozdělení majetku a příjmů a na sociální soudržnost je naléhavě potřebné.** V této souvislosti je třeba podrobně prozkoumat některé specifické rozsudky Soudního dvora (Vaxholm, Viking, Rüffert a Luxemburg), a eventuálně zavést vhodná a konkrétní opatření na ochranu pracovníků s cílem objasnit, že hospodářské svobody a pravidla hospodářské soutěže nezpochybňují základní sociální práva.

3.2 Posílit zaměření politiky EU na růst vytvořením přiměřeného hospodářsko-politického rámce: Stanovený cíl růstu ve výšce 3 %, který je základem strategie, byl dosažen pouze dvakrát. Finanční krize a chybějící odolnost hospodářství EU vůči otřesům ukázaly nevyhnutelnost nového zaměření hospodářské politiky. **Vyvážená makroekonomická skladba, která vyrovnaným způsobem spojí hospodářskou politiku orientovanou na nabídku s politikou orientovanou na poptávku, se musí podle názoru EHSV stát nedílnou součástí strategie po roce 2010.** Důležitá je také kvalita růstu, který má být naším cílem. Základním cílem je růst blahobytu. HDP sám o sobě není dostačující mírou blahobytu. V rámci nové strategie je nutné používat lepší ukazatel (či soubor ukazatelů), aby bylo možné definovat a vyměřit uspokojivější a koherentnější cíl růstu.

3.2.1 Řešení finanční krize a sociální výzvy: Požaduje se, aby EU při nadcházejících řešeních krize a především v případě nového uspořádání finančního systému, vystupovala koordinovaně, celistvě a hrála vedoucí úlohu. **Nové uspořádání celosvětového finančního systému (především účinná regulace bankovního systému, ale i hedgových fondů a fondů soukromého kapitálu) musí umožňovat vytváření a poskytování solidních finančních nástrojů, které podporují reálnou ekonomiku a jsou užitečné pro občany.** Současná krize však není pouze výsledkem problémů na finančním trhu. Byla způsobena především v USA také řadou případů rostoucí mikroekonomické a makroekonomické nerovnováhy, především rozdíly v příjmech. Proto musí cesta ven z krize vypadat takto: odklonit se od růstu založeném částečně na „spekulativních bublinách“ a vrátit se k růstu, který je založen na investicích hlavně v inovačních odvětvích reálné ekonomiky, na spravedlivém rozdělování, vytváření hodnotných a produktivních pracovních míst i na ekologické udržitelnosti.

3.3 Zlepšení fungování vnitřního trhu prostřednictvím lepší rovnováhy mezi hospodářským, sociálním a ekologickým rozměrem: K dosažení tohoto cíle je potřeba správně uplatňování a případně zlepšování sociálního acquis vnitřního trhu a lepší tvorby právních předpisů, a stejně tak

vytvoření úspěšného mikroekonomického prostředí a dostatečného prostoru pro soukromé investice. Je třeba však přijmout i opatření k tomu, aby hospodářská soutěž na společném trhu byla orientována na inovace a nevytvářela kontraproduktivní konkurenci mezi zeměmi EU na úkor sociální soudržnosti a ekologické udržitelnosti.

3.4 Podporovat sociální soudržnost jako faktor stabilního a dynamického hospodářství: Z pohledu EHSV přispívá dobře rozvinutá sociální politika včetně ucelené politiky vytváření „dobrých pracovních míst“, ke které patří i ambiciózní cíle v oblasti všeobecného a odborného vzdělávání a přípravy i v oblasti celoživotního vzdělávání, významně k růstu a zvyšování produktivity. **Cesta z krize musí být podpořena odpovídajícími investicemi.**

3.4.1 Bojovat proti rostoucím nerovnostem a chudobě v celé Evropě: Do roku 2010 byl stanoven cíl výrazně snížit počet lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením, avšak zpráva Komise o sociální realitě (2007) ukazuje, že Evropa má v mnoha zemích a regionech ještě závažné problémy. **Proto se musí strategie po roce 2010 zaměřit na sociální pokrok, posílení a udržitelnost systémů sociálního zabezpečení a boj proti chudobě, mimo jiné zamezením nerovnoměrného rozdělování.** Evropský rok boje proti chudobě (2010) je ideální příležitostí k vytvoření účinných cílů, včetně časových plánů v oblasti boje proti chudobě (např. u systémů minimálního příjmu a systémů náhrady příjmů (?)). Taková iniciativa zaměřená na zajištění sociální soudržnosti by znamenala důležitý krok k obnově důvěry občanů v evropskou integraci.

3.4.2 Vytvoření pracovního trhu podporujícího začlenění: I přes pokrok nebude cílů zaměstnanosti v roce 2010 v evropském průměru dosaženo. Z hlediska současné krize, která sice dosáhla svého vrcholu, ale není ještě s konečnou platností překonána a která prohloubila nerovnosti a stále více lidí staví před existenční problémy, to jistě vyvolává obavy. **Co nejrychlejší obnovení růstu k stabilizaci pracovního trhu vyžaduje na základě plánu evropské hospodářské obnovy⁽⁸⁾ posílení domácí poptávky, která musí být podporována opatřeními na zlepšení struktury.** Důležité jsou účinné koncepce vzdělávání a odborné přípravy, vytváření pracovních míst především pro ty, kdo jsou z trhu práce mj. z důvodu nedostatku vzdělání vyloučeni, a rovněž efektivní úsilí o odstranění diskriminace v přístupu a setrvání na trhu práce. Právě nejrůznější formy sociální ekonomiky v členských státech mohou při zvládnutí krize zaujmout roli příkladu, především když se jedná o to, vytvořit pracovní místa např. v oblasti sociálních služeb. **EHSV je toho názoru, že zaměstnanost a produktivita práce se musí zvyšovat paralelně. EU musí usilovat o vytvoření odpovídajících předpisů pro**

(7) Viz usnesení Evropského parlamentu, PT_TA(2008)0467 ze dne 9.10.2008.

(8) Sdělení Komise Evropské radě, Plán evropské hospodářské obnovy, KOM(2008) 800 v konečném znění, 16. listopadu 2008.

nestandardní pracovní místa a pracovní místa s malým sociálním zajištěním při zapojení vnitrostátních i evropských sociálních partnerů a respektování jejich autonomie ⁽⁹⁾.

3.4.2.1 Podniky sociální ekonomiky, které jsou přítomné ve všech odvětvích a kombinují hospodářskou ziskovost s ohledem na všeobecné zájmy a sociální hlediska, jsou dobrým příkladem specifických forem podnikatelství a řízení společností přispívajících k dosažení cílů obnovené Lisabonské strategie. Evropský hospodářský a sociální výbor žádá Evropskou radu, Komisi a členské státy, aby zvázily návrhy zaměřené na provádění politických doporučení formulovaných Evropským parlamentem ⁽¹⁰⁾ a zajistily, aby podniky sociální ekonomiky mohly konkurovat jiným podnikům za rovných podmínek.

3.4.3 Flexikurita musí vytvořit účinnou jistotu v období změn:

Mění se rámcové hospodářské podmínky vyžadují vysokou míru inovační přizpůsobivosti i na trzích práce. Musí být možné inteligentně reagovat na struktury, které se rychle mění. Ve smyslu koncepce flexikurity je třeba zajistit, aby byli zaměstnanci na nové výzvy světa práce připraveni. **Koncepce flexikurity musí vytvořit účinnou „jistotu v dobách změny“, přičemž jistota na trhu práce, stabilní pracovní poměry a pracovní místa, udržení zaměstnatelnosti, sociální jistota a mobilita na trhu práce směrem k dobrým a produktivním pracovním místům („make transition pay“) musí mít v praxi stejnou prioritu.** Při tom se musí zaručit a rozšířit provádění a uplatňování souboru nástrojů Společenství v sociální oblasti, aby se zabránilo případné nekalé hospodářské soutěži v oblasti pracovních norem.

3.4.4 **Lepší koordinace daňových politik:** V souladu s evropskými smlouvami je třeba usilovat o intenzivnější koordinaci daňových politik ve všech členských státech EU (mj. harmonizované daňové základy i minimální sazby), především v těch oblastech, především v těch oblastech, ve kterých je daňový základ mezinárodně mobilní a riziko daňového úniku a daňová konkurence mezi členskými státy je největší. Cílem této evropské koordinace musí být zajištění veřejných rozpočtů a podpora spravedlivějších daňových systémů (mj. posílením základny příjmů z daní, zrušením daňových rájů i opatřeními proti daňovým únikům).

3.4.5 **ECB musí splňovat svůj celohospodářský mandát:** S ohledem na strategii po roce 2010 se musí podařit uvést cíle pro růst a stabilitu do rovnováhy přiměřené pro budoucí generace, která bude zároveň udržitelná. **ECB musí v souladu se**

smlouvami převzít plnou zodpovědnost a vedle priority cenové stability dbát také na cíle vysoké zaměstnanosti, sociální ochrany a udržitelného růstu.

3.4.6 **Zachovat v rámci rozpočtové politiky prostor pro investice:** Při zohlednění a využití flexibility Paktu o stabilitě a růstu vytvořené pro případy krizového vývoje je třeba rozšířit prostor pro politiku konjunktury pomocí přesunů v rozpočtu, s cílem posílit veřejné investice důležité z hlediska Lisabonské strategie (mj. do účinných veřejných služeb, výzkumu, vzdělávání, inovací) a produktivní investice soukromého sektoru, především do výroby s nízkými emisemi CO₂. V této souvislosti by se také měla dále rozvinout myšlenka evropských dluhopisů evropského státního investičního fondu ⁽¹¹⁾.

3.5 **Podporovat průmyslovou politiku a vytvořit odpovídající rámcové podmínky pro malé a střední podniky:** Hospodářský růst a klima vhodné pro investice jsou podstatnými předpoklady pro vytvoření nových pracovních míst a udržení současné zaměstnanosti. K tomu přispívají velké podniky, ale také velkou měrou malé a střední podniky (MSP). Právě MSP jsou zakotveny v místní ekonomice a mají obzvláště prospěch ze stabilní a rostoucí domácí poptávky. **EHSV už vícekrát poukázal na to, že je třeba věnovat zvláštní pozornost dalšímu rozvoji evropské průmyslové politiky mj. směrem k ekologickým („zeleným“) technologiím, nanotechnologii a IKT i posílení sociálně zodpovědného podnikání a dále podporovat zakládání podniků a jejich dalšího vedení.** Zmenšení nepřiměřené byrokratické zátěže a administrativních překážek i lepší rámec pro financování podniků představují pro hospodářství klíčovou prioritu a jsou rozhodující jak pro evropskou konkurenceschopnost, tak pro vhodné klima pro produktivní investice. **Přitom nesmí být ohroženy oprávněné zájmy ochrany zaměstnanců a spotřebitelů.** Jelikož výkon hospodářství, inovace a zaměstnanost závisí stále více na MSP, měla by se podpora podnikatelského ducha mladých lidí stát prioritou.

3.6 **Čelit demografickým změnám a nabízet řešení otázek migrace:** Významnými přístupy ke zvládnutí výzev stárnoucí společnosti jsou a zůstanou růst a zaměstnanost. To platí pro mladou generaci stejně jako pro starší. **Vedle boje proti nezaměstnanosti a vytváření více lepších pracovních míst je třeba více učinit – v neposlední řadě i s ohledem na porodnost – i pro slučitelnost zaměstnání a rodiny. Úspěšná řešení v oblasti migrace a integrace, které podporují potenciál růstu v Evropě a současně neohrožují sociální soudržnost, patří ke klíčovým výzvám pro období po roce 2010** ⁽¹²⁾.

⁽⁹⁾ Přehled příslušných evropských dohod se sociálními partnery: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/c10132_de.htm.

⁽¹⁰⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu ze dne 19. února 2009 o sociálním hospodářství (INI/2008/2250).

⁽¹¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Plán evropské hospodářské obnovy, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 71, odst. 5.4.

⁽¹²⁾ V této souvislosti je třeba uvítat zřízení Evropského fóra pro integraci, které pod záštitou EHSV sdružuje instituce EU, zainteresované subjekty a nevládní organizace.

3.7 Přidávat hodnotu znalostnímu trojúhelníku (vzdělávání – výzkum – inovace): Evropa musí nadále zvyšovat svůj potenciál kvalifikovaných lidí, vědy, výzkumu a technologií, a tím posílit svou schopnost inovací jako podstatný prvek hospodářské soutěže. Znalostní trojúhelník musí v každém případě zůstat ústředním bodem strategie po roce 2010. V tomto kontextu musí být pojem inovace rozšířen tak, aby zahrnoval také „sociální inovaci“ za účelem zvýšit sociální kapitál, který je důležitý pro hospodářskou soutěž a sociální soudržnost.

3.7.1 K zabezpečení základu pro budoucí inovace se musí vědět a výzkumu a stejně tak i jejich uplatnění v hospodářské praxi přikládat velký význam. Pro boloňský proces, který má za cíl vytvoření prostoru pro vyšší vzdělávání v Evropě jsou potřeba konkrétní kroky k jeho uskutečnění a více politické vůle koordinovat politické oblasti. Nedostatečné investice do inovací a dalšího vzdělávání zůstávají hospodářské problémy a nezůstávají bez dopadů na produktivitu práce. Univerzity a instituce vyššího vzdělávání musí převzít zodpovědnost a v mnohem vyšší míře než dosud rozvinout evropský rozměr, protože ve znalostním trojúhelníku vzdělávání, výzkumu a inovací zaujímají klíčovou funkci. V přeshraniční oblasti je třeba podporovat mnohostrannou spolupráci v oblasti výzkumu. Evropě chybí také podniky využívající pokročilé technologie, které investují do výzkumu a vývoje. **Podniky musí mít stimuly k tomu, aby ještě více investovaly do výzkumu a vývoje a vytvářely produktivní pracovní místa.**

3.7.2 **Vysoce vzdělaní pracovníci především ve vědeckotechnických oblastech a inovační schopnost jsou podstatnými momenty hospodářské soutěže a předpokladem prosperity. To musí být spojeno s vytvořením produktivních vysoce kvalifikovaných a dobře placených míst.** I během krize se musí mladým absolventům umožnit nástup do zaměstnání s odpovídající kvalifikací a perspektivní profesionální rozvoj.

3.8 Zvládnání změny klimatu jako klíčový prvek strategie po roce 2010 vyžaduje změnu v mnoha oblastech: Požadavek energetické účinnosti a obnovitelné zdroje energie budou stejně jako využívání odvětví ekologie klíčovými prvky strategie po roce 2010. **Obnovená strategie musí obsahovat akční plán pro nízkouhlíkové hospodářství.** EU by se měla nyní poté, co zavedla rozsáhlý legislativní rámec pro energetiku a změnu klimatu, soustředit na praktické provádění. Účinná politická opatření by se měla stát součástí integrovaných hlavních směrů, specifických doporučení pro jednotlivé státy a národních programů reformem.

3.8.1 **EU se musí stát hospodářským prostorem efektivním v oblasti energetiky a zdrojů:** Politika v oblasti klimatu, která trvale snižuje emise skleníkových plynů a závislost na fosilních zdrojích energie a na dovozu energie, musí být zaměřena na udržitelnost, tedy odpovídajícím způsobem zohledňovat ekonomické, ekologické a sociální cíle. Kromě toho je nutno vyčerpat především všechny možnosti šetření energií a při tom využívat místní, obnovitelné a regionální struktury. **Zlepšení efektivnosti v oblasti energetiky a zdrojů bude patřit k ústředním prvkům nové strategie. Dalším strategickým cílem EU by mělo**

proto být „stát se jako Společenství jedním z neefektivnějších hospodářských prostorů v oblasti energetiky a zdrojů“. **K dosažení této změny musí Evropa převzít velkou zodpovědnost v oblasti snížení emisí CO₂.** **V jednotlivých odvětvích je třeba ve spolupráci s jednotlivými obory sestavit konkrétní úkoly a harmonogramy.**

3.8.2 „New Green Deal“ (nová ekologická dohoda): V rámci „nové ekologické dohody“ má být využit potenciál odvětví životního prostředí jako hybná síla pro růst, zaměstnanost a inovace. Mělo by se vyvinout úsilí o vedoucí postavení při inovacích ekologických technologií a šetřit náklady, aniž by se opomíjel blahobyt, kvalita života a celosvětová konkurenceschopnost. V tomto nevyhnutelném inovačním procesu bude mít zásadní význam rozvoj výzkumu a technologií i jejich přeměna na nové tržní výrobky a služby, čímž budou vytvořena pracovní místa.

3.9 Zlepšit finanční základ Lisabonské strategie: Zvládnutí výzev budoucnosti vyžaduje také nové strategické úvahy o budoucím rozpočtu EU.

3.9.1 Reformovat rozpočet EU v souladu s Lisabonskou strategií: Všeobecně musí proběhnout přehodnocení dotací jednotlivých politik v souladu s Lisabonskou strategií a je nutné směřovat je do výzkumu a konkurenceschopnosti, ekologie a klimatu, investic do udržitelného využívání energií, musí se uskutečňovat produktivní veřejné výdaje v hospodářských střediscích, aktivní politika pracovního trhu, slučitelnost zaměstnání a rodiny, sociální soudržnost, předcházení chudobě a vytváření nových a kvalitních pracovních míst. **Součástí nadcházejícího finančního rámce na období 2014 až 2020 by měla být diskuse o reformě rozpočtu EU s ohledem na Lisabonskou strategii** ⁽¹³⁾. Účinné provádění evropských cílů také vyžaduje, aby se součástí diskuse o financování strukturální politiky a politiky soudržnosti po roce 2013 stalo posílení regionálního rozměru.

3.9.2 Prozkoumat alternativy k financování EU: existují četné přeshraniční problémy, které vyžadují posílení evropského rozměru politických opatření. Je třeba prodiskutovat alternativní možnosti financování evropských projektů a vedle strukturálních přesunů a možností úspor také perspektivy rozšířeného rozpočtu EU. **EHSV navrhuje v této souvislosti prozkoumat i možnosti zavedení finančních mechanismů v celé EU (včetně daňových možností).** Tak by bylo například možné zavedením daně na finanční transakce zastavit spekulativní obchody. Bylo by záhodno zvážit také možnost zavedení daně z emisí CO₂.

3.10 Posílení vnějšího rozměru: Blahobyt Evropy je založen mimo jiné na její otevřenosti vůči světu. Pro Evropu, jako pro největší hospodářskou velmoc na světě, která zaujímá první místo ve vývozu a dovozu zboží a služeb a druhé místo jako zdroj příjmu příjemce zahraničních přímých investic, i jako největšího poskytovatele rozvojové pomoci na světě, má posílení její mezinárodní agendy s jasnými a dlouhodobými cíli rozhodující význam. **Vzhledem k posilování nových celosvětových hospodářských**

⁽¹³⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Reforma rozpočtu EU a budoucí způsoby jeho financování, Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 113.

mocností a dopadům mezinárodní hospodářské krize je důležitější než kdy jindy, aby si EU stanovila nový jednotnější a průraznější rámec pro svoji vnější činnost, aby se zabezpečilo odpovídající, spravedlivé a trvalé otevření trhu, zvýšily standardy s normativním účinkem na základě práv, podporoval multilateralismus i strukturovaný dialog s upřednostňovanými partnery a vytvořil prostor pokroku výhodný pro obě strany, který zahrnuje i oblast Středozemního moře a Afriku. Za těchto podmínek bude působit Evropa svým modelem sociálního tržního hospodářství i v budoucnu jako vzor pro zbytek světa, bude se moci prosadit na mezinárodní úrovni hlavně z hlediska přístupu k trhům a surovinám a současně zabezpečit, aby mezinárodní podmínky hospodářské soutěže byly spravedlivé, prosadil se udržitelný rozvoj a všichni mohli využít výhod globalizace.

4. Doporučení k lisabonským cílům

4.1 **Dodržet cíle a v polovině období je zvýšit:** Přes nové výzvy a nezdary, které jsou spojeny se současnou krizí, nesmí agenda po roce 2010 pustit ze zřetele dosavadní cíle. **EHSV navrhuje neopouštět společné cíle probíhající strategie, a zároveň formulovat ambiciózní cíle, které je budou přesahovat a které by měly být uskutečněny do roku 2015.** Měla by být zvýšena například míra výzkumu na 3,5 % (příp. doplněna o širou pojatý cíl pro investice a inovace) a také cíle pro více lepších pracovních míst a pro vzdělávání a odbornou přípravu.

4.2 **U národních příspěvků zakalkulovat výchozí situaci v jednotlivých zemích EU:** Hospodářská výkonnost zemí EU je velmi rozdílná. **EHSV navrhuje zakalkulovat jako při původním stanovování kvantitativních lisabonských cílů příslušnou výchozí situaci jednotlivých členských států a propočítat a prodiskutovat odpovídajícím způsobem ambiciózní národní příspěvky k úkolům strategie na základě EU-27.**

4.3 **Znovu zavést kvalitativní cíle:** Kromě toho by budoucí agenda měla obsahovat i sledování těch kvalitativních cílů, které se při oživení Lisabonské strategie v posledních letech do velké míry ztratily (např. ukazatele z Laekenu k měření tvorby kvalitních pracovních míst⁽¹⁴⁾).

4.4 **Stanovit nové cíle, především tam, kde jsou jasné nedostatky:** Dodatečně by měly být v rámci integrovaných hlavních směrů stanoveny nové příp. konkrétnější cíle, především v těch oblastech, kde byl zaznamenán mírný pokrok, příp. kde se objevily stinné stránky minulé reformní politiky. **EHSV proto navrhuje vlastní hlavní směry s měřitelnými cíli v oblasti rovnosti mezi muži a ženami, boje proti pracovním poměrům bez sociálního zabezpečení, přechodu na nízkouhlíkové hospodářství, boje proti chudobě (i zaměstnaných osob) i zabránění sociálnímu vyloučení (např. přiměřená podpora v případě ztráty zaměstnání nebo pracovní neschopnosti a přístupu k veřejným službám).**

⁽¹⁴⁾ Viz dokument Komise o politice zaměstnanosti a sociální politice – koncepci investic do kvality, KOM(2001) 313 v konečném znění.

5. Doporučení ke správě věcí veřejných

5.1 **Posílení úlohy evropských institucí:** Nová strategie potřebuje větší nasazení. **Posílení úlohy evropských institucí má v současné krizi zvláštní význam.** Od té doby, co byla Lisabonská strategie v roce 2005 přenastavena, jedná Komise viditelněji, především v oblasti zveřejňování a šíření hlavních směrů specifických pro jednotlivé země i osvědčených postupů. Aby se celý proces udržel v chodu, byla požadována veřejná diskuse v Radě. V obnovené strategii by toto mělo být prohloubeno a rozšířeno. Komise a členské státy by měly prostřednictvím elektronických komunikačních prostředků usilovat o nové kroky ke zlepšení provádění i k podpoře přeshraniční výměny osvědčených postupů. Tyto metody však závisí na tom, že členské státy dostanou odpovídající evropský rámec, ve kterém mohou cílů Společenství dosáhnout. Případně je třeba vyzkoušet nové, inovační nástroje.

5.2 **Zvýšit účinnost OMK v členských státech:** OMK jako „metodická páteř“ Lisabonské strategie pro další oblasti je předepsána Smlouvou o fungování EU. Pro EHSV je Achillovou patou OMK kromě nedostatečné informovanosti veřejnosti především chybějící účinnost na vnitrostátní úrovni. Proto je rozhodující, aby cílové údaje nebyly považovány jako dosud za „vytoužené cíle“, nýbrž za konkrétní politické závazky. **Zde by se měly najít způsoby a nástroje, jak zvýšit závaznost a vytvořit silnější pobídky pro členské státy a efektivněji sledovat přijaté závazné cíle.** Pro zajištění větší rovnováhy by měli do provádění nové strategie být zapojeni vedle ministrů hospodářství a financí i jiní ministři, v první řadě ministři práce a sociálních věcí. **EHSV nadto doporučuje zvýšit úlohu a viditelnost evropských sociálních partnerů, například standardním připojením výsledků tripartitního makroekonomického dialogu k závěrům zasedání Evropské rady.**

5.3 **Monitorování lisabonských cílů hospodářskými a sociálními radami v členských státech:** V rámci příslušných konzultačních postupů a kompetencí sociálních partnerů v jednotlivých státech by měla být dále posílena zvláštní role národních hospodářských a sociálních rad nebo podobných organizací občanské společnosti⁽¹⁵⁾. **Příslušné zprávy, které mají HSR vypracovat, by měly obsahovat analýzy relevantního provádění Lisabonské strategie, které budou předloženy vládám a evropským institucím, aby k nim vydaly příslušné závěry. HSR a organizace občanské společnosti by mohly v této souvislosti vyzvat zástupce Komise, aby prodiskutovali podmínky v jednotlivých zemích. Dále by měly národní HSR být zapojeny do každoročních konzultací Komise. Zde je obzvláště důležité zachovat výměnu názorů a zkušeností mezi EHSV a národními HSR o národních plánech reformu a lisabonské agendě.**

⁽¹⁵⁾ EHSV prohlašuje, že se v žádném případě nevměšuje do existujících konzultačních postupů, zodpovědností a pravomocí sociálních partnerů v jednotlivých státech.

5.4 **Větší legitimita díky lepšímu zapojení občanské společnosti a posílení regionálního rozměru:** EHSV neustále poukázal na to, že lepší provádění Lisabonské strategie se může zaručit pouze tehdy, když vedle plného převzetí zodpovědnosti evropskými institucemi, probíhá především také rozsáhlé zapojení všech společenských zájmů a užší spolupráce mezi vládou a sociálními partnery i občanskou společností na národní a evropské úrovni, ale i na místní a regionální úrovni v členských státech ⁽¹⁶⁾:

- **Národní koordinátoři pro Lisabonskou strategii by měli při vypracovávání, provádění a hodnocení národních programů reforem spolupracovat systematicky se všemi zúčastněnými.**
- Jsou nezbytné další kroky, aby se v jednotlivých státech podpořil v rámci příslušných konzultačních postupů a kompetencí sociálních partnerů existující dialog. Tento dialog zapojuje také národní HSR a přibírá případně další zainteresované subjekty organizací občanské společnosti (nevládní organizace, organizace sociálního hospodářství atd.) i zástupce vysokých škol nebo skupiny odborníků („think-tanks“).

- **Každý lisabonský cyklus by mohl být zakončen konferencí, které se zúčastní rozhodující zainteresované subjekty a organizace občanské společnosti, aby zde provedli zhodnocení úspěchů a nedostatků.**
- **Je potřeba odstranit strukturální překážky, které stojí v cestě účinnému zapojení národních parlamentů a opravdovému dialogu se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti.** K tomu patří například zamezení krátkým lhůtám při vypracovávání národních programů reforem v letních měsících, což se stalo již pravidlem, a stejně tak jmenování pracovníků zodpovědných za Lisabonskou strategii, kteří si v mnoha zemích EU nevědí rady se sociálním dialogem.
- **Vlády členských států by měly intenzivněji informovat o výsledcích občanského a sociálního dialogu v souvislosti s lisabonskými cíli.**
- **Pro zajištění komplexního přístupu k územní, sociální a hospodářské soudržnosti je třeba plně provádět partnerské zásady strukturálních fondů ve státech EU a intenzivněji využívat nástrojů OMK i v této oblasti.**

V Bruselu dne 4. listopadu 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Viz stanovisko EHSV Účinná správa obnovené Lisabonské strategie, Úř. věst. C 175, 28.7.2009, s. 13.